

"Ερχομαι από την 'Ανατολικήν Θράκην

ΠΩΣ ΕΙΝΕ ΣΗΜΕΡΑ ΑΙ ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ — Η ΑΓΟΡΑ ΜΕ ΤΑ ΠΟΛΛΑ ΓΕΜΕΝΕΤΖΙΔΙΚΑ ΗΛΛΑΞΕΝ ΟΨΙΝ — ΕΞΕΚΑΘΑΡΙΣΘΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ ΚΤΙΡΙΑ — Η "ΞΕΓΕΡΜΕΝΗ ΚΑΜΠΑΝΑ" ΚΑΙ Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ "ΜΠΑ·Ι·ΡΙΟΥ" — ΜΕΝΟΥΝ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ — Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΘΗΣΑΝ

Του συνεργάτου μας κ. ΚΩΝ. Ι. ΚΟΥΚΚΙΔΗ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΕΝ ΟΛΩ Ή ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥ-
ΣΙΣ ΑΝΕΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΑΔΕΙΑΣ ΤΗΣ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»

Ποίαι ἦσαν αἱ Σαράντα 'Εκκλησίαι, πρὶν φύγουν ἀπ' ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες, πῶς διεσκέδαζε, ἐμοχθοῦσε, συνεταρῶσατο, ἐσημείωνε προκοπὴν καὶ πῶς μ' ἓνα λόγον ἀντίκρυζε τὴν ζωὴν; Περιεγραφή τοῦτο ἄριστά ἀπὸ τὸν Σαράντα Ἐκκλησιώτη φίλο Πολύδωρο Παπαχριστοδούλου εἰς διηγήματα, μυθιστορήματα καὶ λαογραφικὰ μελετήματα πού ἀπεικονίζου ἀνάγλυφα τὴν πολὺπλευρὴ ψυχὴ τῆς πολιτείας. Ἄλλ' ἐμεῖς θὰ περιφέρωμεν τώρα τὰ δῆματά μας στὸ σοκάκια καὶ τὰς πλατείας τῆς, κρατοῦντες μονάχα τὸ κλειδί τοῦ παρόντος.

Ἄν ὁ ἐπισκέπτης ἐρρίπτετο ἀπὸ ψηλά εἰς τὴν ἀγορὰν, δὲν θ' ἀνεγνώριζε καθόλου τὴν πολιτείαν. Ἄν πάλιν ἐπιπτε περὶ τῆς ἀγορᾶς, μόλις θὰ κατεπορίζετο. Πράγματι, ἡ ἀγορὰ μὲν διαμορφώθη εἰς πολὺ εὐπρόσωπον κέντρον ἀνατολικῆς πύλεως, ἀλλὰ τὰ πέραν αὐτῆς ἐπέσασαν τὴν ἄλλοτε κυριαρχοῦσαν ἀστικὴν μορφήν των διὰ τὰ δώσαν ἑκάστη εἰς καταφανὴ σημάδια ἀγροτικῆς ζωῆς.

Ἡ ἀγορὰ, ἀφοῦ ἐξεκαθαρίσθη ἀπὸ παλαιὰ κτίρια, ὅπως ἦσαν τὰ περὶ τὸ μπετζεστένι (ἢ ἀραστᾶν) μανόδικα καὶ γεμενετζιδικά (ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς ἄλλοτε γεμενετζήδες, τοὺς κατασκευαστὰς γεμενιῶν, εἶδους ἐλαφροῦ ἀνδρικοῦ ὑποδήματος, ἀπέμεινε μονάχα ἓνας) καὶ τὸ ἀπέναντι ξενοδοχεῖον τοῦ Σαράφη Ματζεράκη καὶ τ' ἄλλα μεγαλιὰ ἀπέκτησε μεγάλην εὐρυχωρίαν. Ἡ πλατεία τῆς ἐστρώθη μ' ἀσφαλτόν καὶ περιετριγυρίσθη μ' ἀρκετὰ εὐπρεπῆ καταστήματα. Εἰς μίαν πλευρὰν τῆς ἀνεγέρθη ἓνα μεγάλο κτίριον — ὁ Οἶκος τοῦ Λαοῦ (Χάλκι ἐβί) καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ εὐρύς χώρος διαμορφώθη εἰς πολὺδεινρον πάρκο ἐφωδιασμένον μὲ κέντρον ἀναψυχῆς.

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

Εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ πάρκο ἐκδηλώνεται σήμερα ὅλη ἡ μεγάλη ζωὴ τῆς πολιτείας. Ξεσκούφωτοι ἢ καπελλωμένοι, οἱ ἄλλοτε σαρκοφόροι ἢ φεσοφόροι Τούρκοι καὶ οἱ χανοῦμισσές των, εὐρωπαϊκὰ ντυμένες, παίρνουν θέσιν στὸ πάρκο, ἐνῶ ἀπὸ πάνω των ξεχύνονται νανοριστικοὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι οἱ ἦχοι τῶν ἀμανιῶν προερχόμενοι ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον τοῦ Οἴκου τοῦ λαοῦ. Δὲν λείπουν ἀπὸ τὴν κίνησιν αὐτὴν καὶ οἱ χανοῦμισσες, οἱ ντυμένες μαῦρα χωρὶς φερετζὶ γιασιακίαι.

Σαράντα Ἐκκλησίαι : τὸ Μπετζεστένι (ἀραστᾶς)

Ἄλλ' αὐτές, οικονομικῶς πάρα πολὺ ἀδύνατες διὰ τὰ πληρῶσαν τὸ ἔξοδον τοῦ κέντρου, περιορίζονται εἰς μερικὰ περιδιάσματα ἔξω ἀπὸ τὸ πάρκο καὶ μέσα εἰς τὴν πλατεία.

Εἰς τὸ πάρκο αὐτὸ ἐπέρσασαν μίαν καλὴ ὥρα θερμῆς συνομιλίας ἐπὶ παντοίων θεμάτων μὲ τὸν θαλὴν τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν καταγόμενον ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ μερικοὺς ἰατροὺς, καταγόμενους ἐκ Μ. Ἀσίας. Ἐγνώριζαν καθὼς μοῦ εἶπαν, κάποιοι συμπatriῶτῶν μας νέον ἀκόμη εἰς τὴν Σελεύκειαν ἀπὸ ὅπου κατὰγεται καὶ διέκριναν ἀπὸ τότε ὅτι κάποιοι δαίμων τὸν ἔσπραχνε νὰ γίνεταί

ἔξουσιαστὴς ὁμαδικῶς διαφόρων ἐπιχειρήσεως. ἤξεραν ὅτι εἰς τὴν Πόλιν εἶχε πρὸ πολλῶν ἐτῶν συγκεντρώσει πολλὰς ἐπιχειρήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ξενοδοχεῖον «Πέρα Παλάς». Καὶ εἶπαν εὐχαριστήμενοι μανθόντες ὅτι καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν πρωτεύουσάν δὲν ἐξέφυγεν ἀπὸ τὴν γραμμὴν πού ἐχάραξεν εἰς τὴν Σελεύκειαν.

Μ' ἐβεβαίωσαν ἔπειτα ὅτι ἕκαστος εἰς τὴν πατρίδα των ἰδιαίτεράν ἐντύπωσιν ἐπιστολῆ συμπατριῶτων των Ἑλλήνων πού ἔγραψαν εἰς φίλους των Τούρκους τῆς Μ. Ἀσίας : «Πάτε στὸ τάδε μέρος καὶ πῆτε ἀπὸ ἓνα ποτήρι κρασί καὶ εἰς

ὕψεταν μας!». Τέτοια λόγια, ἐπρόσθεσαν ἓνας ἀπὸ τοὺς συνομιλητῆς μου, δείχνουν πόσον νοσταλγικός εἶνε ὁ πόθος των Ἑλλήνων διὰ τὸν τόπον πού ἀφῆκαν.

Κάποτε συγκεντρώνεται εἰς τὴν πλατείαν ἀρκετὴ πολυκοσμία Ἄλλὰ πάντως δὲν παρατηρεῖται ὁ κυριακᾶτικὸς συνωστισμὸς τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων, ἴσως διότι οἱ Τούρκοι δὲν ἐσυνήθισαν ἀκόμη εἰς τὴν ἔξω ἀπὸ τὰ σπῖτια των διαβίωσιν, ἴσως δι' ἄλλον λόγον.

Ἄλλο ἀξιοσημειώμενον γεγονός διὰ τὰς

— ΣΥΝΕΧΕΙΑ —

εἰς τὴν 5ῃν σελίδα

Μακεδονία 21/12/50

(2)

ΕΡΧΟΜΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΒΡΑΧΗΣ

ΣΥΝΕΙΧΕΙΑ

εκ τής 1ης σελίδος

Σαράντα Ἐκκλησίας εἶνε ἡ ἑλλησις θαμάνων πού νά κάθωνται, ὅπως ἄλλοτε, σταυροπόδι στήν ψάθα τοῦ καφενείου ἢ ν' ἀπολαμβάνουν τό γουργούρισμα τῶν ναργηλέων τῶν Ἡ ὀλη ζωὴ τώρα, ἀν δὲν σφύξη πλήρως, πάντως ἄμως εἶνε ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὸν ράθυμον τόνον πού τὴν ἐχαρακτήριζεν ἄλλοτε. Εἰς τὰ γύρω τῆς πλατείας σταθμεύουν λεωφορεῖα πού ἐξασφαλίζουν τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βιζύην, τὴν Μήδειαν καὶ τὸ Σαμακόβι, πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸ Μπαμπασκή καὶ τὸ Λουλέμπουγκας, πρὸς τὸ κέντρον τῆς Θράκης. Τό πῆγαίνε ἔλα τῶν λεωφορείων δίδει εἰς τὸ κέντρον τῆς πολιτείας μίαν εἰκόνα ἱκανοποιητικῆς ζωτανίας.

Ἡ Μεγάλη Πλατεία

Ἀλλὰ τὸ περιδιάσασμό μας ἔξω ἀπὸ τὰ κέντρα τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν παρουσιάζει ἐπίσης πολὺ ἐνδιαφέρον. Ἀφοῦ ἀνέβηκα ἀπὸ τὴν ἀνωφέρειαν πού ἄλλοτε εἶχε δεξιὰ τῆς, τὴν «ἐξεγερμένην Καμπάναν» καταδαφισμένη πρὶν ἀπὸ καιρὸν, ἔφθασα στήν πλατεία τοῦ «Μπαϊριού». Ἦμουν ὁ πρῶτος Χριστιανὸς πού ἔρριχνε τὸ μάτι ἐπάνω στήν νέα διαμόρφωσι τῆς πλατείας, στὸ νεόκτιστο τζαμί. Μὲ τὰ πρωτεία μου αὐτὰ ἐνόμισα πὸς ἦμουν σάν ἓνα εἶδος περιηγητοῦ πού παρεμέρισε μύνη ἐπιτόδια καὶ ἐπέτιψε τὴν εἰσοδὸν τοῦ εἰς τὴν καταστάσιν διὰ τοῦ ἔγκυος Λάσα, πρῶτευσαν τοῦ θιθέει. Ἐρριψα ματιές γύρω μου κ' ἐπροσπάθουσα νά πείσω τὸν ἑαυτὸν μου ὅτι ἀληθινὰ ἦμουν μέσα στήν μεγάλη πλατεία τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Ἐγύρευα νά κατατοπισθῶ. Ἐθυμήθηκα. Ἐκεῖ περίπου στὴ μέση, ἓνας τουρκικὸς θίασος, κάτω ἀπὸ ἓνα πρχειρον παράπηγμα ἔπαιξε κατὰ τὸ 1903, τὸ ἔτος τῆς παροχής Συντάγματος, τὸ τουρκικὸν ἔργον «Βατὰν» (Πατρίς). Κατεχόμενος ἀπὸ ἓνα ἐνθεον ζῆλον κατέβαλε κάθε προσπάθειαν διὰ νά δώσῃ εἰς τὴν παράστασιν τὴν πιὸ χτυπητὴ εἰκόνα τοῦ ἀνοθεύτου ρεαλισμοῦ. Ἐφερε δηλαδὴ εἰς τὴν πλατείαν κανόνια καὶ σὲ μίᾳ στιγμῇ τὰ στόματά τῶν ἄρχισαν νά ξερεῦγουν καπνίες καὶ λάμψεις, νά προκαλοῦν κραδασμοὺς τῶν γύρω σπιτιῶν, καὶ σπασίματα τζαμιῶν καὶ νά γεμίζουσαν τὴν ἀτμόσφαιραν μὲ τοὺς ἀβάσταχτους κρότους τῶν. Πολλοὶ κάτοικοι διεμαρτυρήθησαν τότε. Καὶ ὁ ρεαλισμὸς τῶν κανονισβολισμῶν δὲν ἐσταμάτησε μὲν ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ἀλλὰ δὲν συνεχίσθη μετέπειτα. Εἰς τὸν ἴδιον τώρα χρόνον εἶνε ὑψωμένη μίᾳ κυκλωτερῇ μαυροχρωματισμένη δεξαμενῇ μὲ δρύσες εἰς τὰ γύρω τῆς, ὅπως αὐταὶ πού ὑπάρχουν σ' ὅλα τὰ τζαμιά.

Ἀριστερώτερα ἓνα μπαλκόνι μου ἐθύ-

μισε μίαν ἄλλην ἀνάμνησιν. Ἦσαν τοῦτο, κάποια μέρα ἐπὶ ἑλληνικῆς κατοχῆς κατὰμειστον ἀπὸ ἀνθρώπους πού ἐπῆραν ἐκεῖ θέσιν διὰ κάποιαν παρέλασιν. Ἐξάφνα ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ οἰκῆμα καὶ ἄρχισε σιγὰ — σιγὰ νά κατεβαίνει πρὸς τὰ κάτω μαζὺ μὲ τὸ ἀνθρώπιον φορτίον του. Ἐφθασεν εἰς τὸ κάτωθὲν του ὑπόστεγον καὶ ἐκεῖ ἐσταμάτησεν. Οἱ ἀνθρώποι ἔμειναν τότε μοναχὰ μὲ τὸν φόβον τῶν. Μία ἔγκυος γυναίκα ἔπαθε κάτι περισσότερο. Ἐγέννησε πρόωρα καὶ μάλιστα λίγο μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς ἀπὸ τὸ μπαλκόνι.

Μέσα στήν πλατεία δεσπόζει σήμερα, ὅπως καὶ ἄλλοτε, τὸ κέντρον τοῦ ἑλληνικοῦ ἡμιγυμνασίου. Φρεσκοασπρισμένον καὶ ἐπιδιορθωμένον χρησιμεύει τώρα ὡς τουρκικὸν ἐκπαιδευτήριον, τοῦ ὁποῦ ἃ βαθμὸς εἶνε σημειωμένος εἰς τὴν μεγάλην ἐπιγραφὴν του: «Ὀρτά Ὀκουλοῦ (μέσον σχολείου, ἡμιγυμνάσιον).

Εἰς τὴν πλατεία καὶ εἰς τὰ γύρω τῆς δὲν προσετέθη, ἐκτὸς τῆς δεξαμενῆς καὶ τοῦ τζαμιοῦ, κανένα ἄλλο κτίριον. Γύρω εἰς τὴν πλατείαν παραμένουν τὰ πολυώροφα στίτια τῶν ἄλλοτε ἰδιοκτητῶν τῶν, ὄλων Ἑλλήνων, τοῦ Κωστάκη Παυλημένου, τοῦ Γ. Πατρικοπούλου, τοῦ Θεοδ. Δοδοπούλου, τοῦ Νικ. Ταυρίδη, τοῦ Δημ. Δοδοπούλου, τοῦ Β. Μελανίωος, τοῦ Κ. Χρηστίδη, τοῦ Κων. Τσιτσιμιτσιάνου καὶ ἄλλων. Ἐπιπέσειν τὸ κτίριον τοῦ Νικ. Τσιτσιμιτσιάνου καὶ ἀποδοθήσεται, διὰ νά κτισθῇ τὸ ἑστὸν ἐπὶ τῆς καφενείας, τὸ πλεσιον τῆς πλατείας ἀφίσταται καὶ σήμερα εἶνε ἄδεια δὲν ἔχον ἴσῃ ἐπιπέσειν καὶ ἐπιπέσειν ἐπὶ τῆς πλατείας ἓνα κτίριον τῆς Μητροπόλεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Παναγίας ἔξω τῆς πλατείας. Οἱ χώροι τῶν εἶνε τῶν ἑσπερίων. Εἰς τὴν παρέκει μικρὰν πλατεία τοῦ μικροῦ Μπαϊρι — ἔχει ἐπιδιορθωθῆ καὶ διαρρυθμισθῇ τὸ ἄλλοτε ἑλληνικὸν ἡμιγυμνασιον καὶ ἔχει μίαν πολὺ εὐπρόσωπον ἐμφάνισιν.

Ἐξω ἀπὸ τὴν πλατείαν ἡ κτιριακὴ μορφή πού παρουσιάζεται μὲ τὰς ἄλλοτε ἑλληνικὰς οικοδομὰς ἔχει ὡς ἐξῆς: Τὸ οἰκῆμα τῆς οικογενείας Ἰω. Ταυρίδη μὲ τοὺς ἰωνικοῦ ρυθμοῦ στύλους του ἀνεπάφους ἀνεκαινίσθη διὰ μεγάλης κρατικῆς δαπάνης καὶ χρησιμεύει τώρα ὡς κατοικία τοῦ ἐκάστοτε βαλῆ Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Κτίρια, ἀξιωματημένα διὰ τὴν ἄλλοτε ἐσωτερικὴν πολυτελείαν τῶν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν εὐπρεπῆ μορφήν τῶν ἀπομένουν ἀρκετὰ καὶ σήμερα, ἄλλα παραμεινέναντὰ περισσότερα καὶ ἀλλακαλοφροντισμένα, ἰδίως τὰ κρατικὰ. Εἶνε π. χ. αἱ κατοικίαι τῶν οικογενείων Ἰω. Κεραμέως, Μ. Λυκίδη, Ἀπ. Φλωρίδη, Κων. Δοδοπούλου, Ἰω. Κοκκίνου, Ματζαράκη Κοκκίνου (σαράφη) καὶ ἄλλων. Ἀνεκαινίσθη τέλος τὸ ξενοδοχεῖον Ἀμπατζόγλου χρησιμεῖον ἄλλοτε συγχρόνως καὶ ὡς ταλινεῖον (γιομρουκ χάν).

ΚΩΝ. Ι. ΚΟΥΚΚΙΔΗΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΒΡΑΧΗΝ

Μαυροβούνια 21/12/50